DEORI-CHUTIA CHUGERE

(দেউৰী-চুতীয়া ব্যাকৰণ)

Gigia (writer) — Kishore Kr. Deori

Chogaba ঃ উচৰ্গা

Chu-yoyoihu jiba demago mosichiga muga nongna kerori arke sa-sa layo gidoro mukumiji-chi ligureri bariyo mu-dagajima arke arjiyohu hela japena chogab m,

মাতৃভাষাৰ হকে যি মহান লোকে অবিৰাম কৰ্ম্ম কৰি গৈছে আৰু যিয়ে চকুলো ও ৰক্ত ক্ষয় কৰি গৈছে, সেই সকলৰ নাম গৌৰৱ আৰু শান্তিৰ বাবে এই পুথিখনি উচৰ্গা কৰা হ'ল।

শ্ৰীকিশোৰ কুমাৰ দেউৰী
লিখক

২০০১ চনৰ ৩০ মাৰ্চ দিনা দেউৰী-চুতীয়া ভাষা স্বীকৃতি হোৱাৰ পিচত " দেউৰী-চুতীয়া ছুগেৰে " নামৰ ব্যাকৰণ কিতাপ খনি পুনৰীক্ষণ কৰি ভুল-ত্ৰুটিবোৰ আঁতৰাবলৈ যত্ন কৰা হয়। আশা ৰাখিছো দ্বিতীয় প্ৰকাশে ৰাইজৰ সমাদৰ পাব আৰু ভাষাটো শিকাত সহায়ক হ'ব।

শ্ৰীকিশোৰ কুমাৰ দেউৰী
অধ্যক্ষ

শ্ৰীএচি মোহন দেউৰী
সচিব

দেউৰী-চুতীয়া ভাষা গৱেষণা কেন্দ্ৰ
জুলাই/২০০২

"Deori-Chutia Chugere" sarom la chuna mucheganoi Deori-Chutia Chuyo kuja demago chugere japen.

"Deori-Chutia Chugere" is a classic grammar book of Deori-Chutia Language for learning this language.

(C) Deori-Chutia Sahitya Sabha

1st. Edition — Nov./1999
2nd Edition — July/2002

Gigia (writer) — **Kishore Kr. Deori**
Lagagiya (publisher) — Deori-Chutia Chu-bibon
Mugona

Dihin Rs. 15·00

জাৰীয় কাৰচ্ছা

আমি প্ৰথমে সোঁৱৰিছো দেউৰী-চুতীয়া ভাষাৰ প্ৰথম ব্যাকৰণ " An outline Grammar of Deori-Chutia Language " ৰ লিখক Sir W. B. Brown চাহাবক। তেখেতে বহু ঠাই ভ্ৰমণ, অধ্যয়ন, কষ্ট কৰি লিখি ছপা কৰি উলিয়াই এই অমূল্য পুথি ১৮৯৫ চনত বৃটিছৰ আমুলত। এই মূল্যবান পুথিখনিয়ে আধুনিক দেউৰী-চুতীয়া ভাষা সাহিত্যৰ শিলৰ স্তম্ভ স্বৰূপ। দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিছত এই ভাষাৰ উন্নতি আৰু সংৰক্ষণৰ বাবে বিশেষ একো চেষ্টা কৰা নহল. মাত্ৰ দুই এখন আলোচনী/মুখপত্ৰত দুটি এটি কবিতা. গল্প প্ৰকাশ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

ব্যাকৰণ সৃষ্টি হোৱাৰ সুদীৰ্ঘ ৮৫ বছৰ মুৰত নাৰায়ণপুৰ বৰদেউৰী পাঁৰত এই ভাষাৰ উন্নতিৰ বাবে আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টা কৰিবলৈ দেউৰী সাহিত্য সভাৰ জন্ম হয় ২০ নবেম্বৰ দিনা ১৯৮০ চনত। তেতিয়াৰ পৰাই এই ভাষাৰ জহি খহি যোৱা সম্পদ সমূহৰ সুৰক্ষাৰ বাবে চকু দিয়া হৈছে আৰু ১৯৮৩ চনৰ নাৰায়ণপুৰ অধিবেশনত এই ভাষাৰ স্বীকৃতিৰ বাবে সৰ্ব্বসন্মতে প্ৰস্তাৱ লোৱা হয়।

এই ভাষাৰ ভাল আধুনিক ব্যাকৰণ নথকাৰ বাবে বহু অসুবিধা হোৱা দেখা যায়। এই চমু ব্যাকৰণ খনিয়ে এই অসুবিধা কিছু দূৰ কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে। পুথিখনি লিখা সময়ত যিসকল ব্যক্তিৰ লগত আলোচনা কৰা হৈছিল তেখেতসকলক কৃতজ্ঞতা জনালো আৰু দীৰ্ঘায়ু কামনা কৰিলো।

এই সৰু পুথিখনিৰ চাহিদা দিনক দিনে বাঢ়ি যোৱাত ইয় প্ৰকাশ কৰিবলগীয়া হয়।

এই ভাষা অধ্যয়নত পুথিখনে সামান্য সহায় কৰিলেও আমি আনন্দিত হম।

শ্ৰীকিশোৰ কুমাৰ দেউৰী
লিখক

Dugechiya : সূচীপত্র

		Page No
1. Muhunga Chupere	কেইটামান শব্দ	1
2. Sekera	বিভক্তি	4
3. Konu	কাল	5
4. Jugima	বচন	7
5. Mosi	পুরুষ	8
6. Bamja	লিঙ্গ	10
7. Karmu	পদ	14
8. Nichaba	বাচ্য	16
9. Harugaba	উক্তি	18
10. Yanguju chupere	বিপরীত শব্দ	20
11. Mugeja hargaba chupere	সম উচ্চারিত শব্দ	22
12. Tusiduya "	অনুকার শব্দ	22
13. Mujeduya "	অনুরূপ শব্দ	23
14. Muja Chupercho Nichaba	এটা শব্দত প্রকাশ	24
15. Nomang chupereyo Usanje	ক্রিয়ার উদাহরণ	25

DEORI-CHUTIA CHUGERE

(দেউৰী-চুতীয়া ব্যাকৰণ)

Muhunga Chupere (কেইটামান শব্দ) :—

Deori-Chutia	অসমীয়া	English
Gicha	লিপি বা বর্ণ	letter
jugi	সংখ্যা	number
chupere	শব্দ	word
chu	ভাষা	language
chukar	বাক্য	sentence
chu-dibon	সাহিত্য	literature
chuperemago	অভিধান	dictionary
chiji	ধাতু/মূল	root
jugiba	গণনা/নেওঁতা	counting
jugima	বচন	number
chiti	বীজ	seed
chibi	লহৰ	rhythm
itoba	চোৱা	look
jitoba	পঢ়া	read
jiyama jima	মাত	voice
sigiba	লিখা	write
jita	কিতাপ	book

Deuri-Chutia	অসমীয়া	English
japera	বহী	copy
japenku	পুথিভঁৰাল	library
lebaku	স্কুল	school
lebagime	শিক্ষক	teacher
chibi-gicha	স্বৰ বৰ্ণ	vowel
chibere-gicha	ব্যঞ্জন বৰ্ণ	consonant
sekera	বিভক্তি	termination
karmu	পদ	part of speach
amuk	প্ৰতিবিম্ব	reflection
soyan	ছাঁ	image/shadow
yamuk	ছবি/ফটো	picture/photographis
satiri	ছাঁ	shadow
bamja	লিঙ্গ	gender
boja	পৰিয়াল	family
borja	বংশ/জাতি	community
bawja	সমূহ/জাক	flock
mosi	পুৰুষ	person
san/konu	কাল	tense
harugaba	উক্তি	narration
nichaba	বাচ্য	voice
hargaba	উচ্চাৰণ	pronounciation
mep	মেপ	map
mehawa	আলহী	guest
gijegaba	হাতে লিখা	hand writing
saje	কবিতা/গান	poem
sajeba	গান/নাম গোৱা	singing
chu-chiya	চিঠি	letter

Deori-Chutia	অসমীয়া	English
chu-gima	বাতৰি	news
chigi-chu	বুৰঞ্জী	history
samje	উদাহৰণ	example
mugona	সভা	meeting
mumugo	সমিতি	committee
argun	প্ৰাৰ্থনা	prayer
demasi	ডাঙৰীয়া	sir
demago	মহান	great
medang	বুৰঞ্জী	history
bedang	নাটক/কাহিনী	drama/story
amku	অনুগ্ৰহ	kindly
agaju	ধন্যবাদ	thanks
agow/dato	শ্ৰদ্ধা/সন্মান	honouur
daroyo	মুখ্য/সন্মানিত	honourable
aro-daro	মান-সন্মান	prestige
gime	মহোদয়	sir
mugona-gime	সভাপতি	president/chairman
gime-dabo	সম্পাদক	secretary
gime-degoro	উপ-সভাপতি	vice-president
chidama-da	যুটীয়া সম্পাদক	Joint secretary
saduya-dabo	সহকাৰী সম্পাদক	Asstt. secy.
akadaya N-dabo	সাংগঠনিক সম্পাদক	organising secy
gimogaya-dabo	প্ৰচাৰ সম্পাদক	publicity secy
dirbu-dabo	ধন ভৰালী	treasurer
dejiri	সদস্য	member
dejiri-dabo	সদস্য-সচিব	member-secretary
dithiN	মূল্য	price

Deori-Chutia	অসমীয়া	English
Juruba dejiri	নিমন্ত্রিত সদস্য	invited member
juruba mehuwa	নিমন্ত্রিত অতিথি	invited guest
daroyo mehuwa	মুখ্য অতিথি	chief guest
aasiri	সহায়/দয়া	help/kind
komoi-komoi	বিদায়-বিদায়	bye-bye
dagakoba	শুভাগমন	welcome
abojuba	স্বাগতম জনোৱা	welcome
agujuma	প্রণাম কৰা	salutation
arju	অনুৰোধ	request
agojum	নমস্কাৰ	salute
amku	অনুগ্রহ	kind
dagimi	জ্ঞান	knowledge
dachimi	প্রভাৱ	influence
daga	ৰশ্মি	beam
dagaba	পোহৰ	light
degaba siga	শুভ প্রভাত	good morning
degaba saow	শুভদিন	good day
dagaba sanku	শুভ সন্ধিয়া	good evening
dagaba siri	শুভ ৰাত্রি	good night

Sekera বিভক্তি (Termination)

১মা – এ	ya	mosiya	মানুহে—	a man
২য়া – ক	na	mosina	মানুহক—	for man
৩য়া – ৰে দি দ্বাৰা	mosichc ng	মানুহেৰে	with man	
chong, chang	mosichang	মানুহৰ দ্বাৰা	by man	
৪র্থী – অক, লৈ	mai	mosimai, mosipi		
pi dong	mosidor g	মানুহলৈ	to man	

mosichale

৫মী – পৰা chale, chapi mosichapi – মানুহৰ পৰা from man

৬ষ্ঠী – ৰ yo mosiyo মানুহৰ of man

৭মী – ত ho mosiho মানুহত in man

Konu – কাল – Tense

konu mungda :–

(1) Deiyo konu – বৰ্ত্তমান (Present tense)

Samje উদাহৰণ

Musu musan hai – গৰুৱে ঘাঁ খায়

Mosi ehiy – মানুহ মৰনশীল

Aan mokon hari মই ভাত খাইছো

Muku haduri বৰষুণ দিছে

Ba mukumiji luri সি চকুলো টুকিছে

Gerelu kerori বেল গৈছে

(2) Keroba konu অতীত কাল (Past tense)

Samje – উদাহৰণ

Gete kerom – গাড়ী গল

Duwa jinom চৰাই উৰি গল

San kudurom বেলি পৰিল

Du gigarumde কুকুৰাই দাক দিছিল

No japen jitongna dumde তুমি কিতাপ পঢ়ি আছিলা

Ba chu-chiva gigingna dumde সি চিঠিলিখি আছিল

(3) Koba Konu – ভবিষ্যত কাল (Future tense)

Samje – উদাহৰণ

Jow dag ibamai ken – আমি পোহৰলৈ যাম

San joriganto jemowku dagan সূর্য্য উদয়হলে পৃথিবী পোহৰ হব

Ba dukcha den mosi san সি এজন ডাঙৰ মানুহ হব

Koba sangda muku hadungna dun –

অহা তিনিদিন বৰষুণ দি থাকিব

Aan mugonaho saje ningna dun মই সদাত গান গাই থাকিম

Nomang — Haba (ক্রিয়া — খোৱা)

Present			Past		Furure	
Simple	Continous		Simple	Continous	Simple	Continons
Aan jow	hai	hari hangnadui	habem	hungna dumde /hanhirumdo	han/hakun	hangna dun /hachin
মই আমি	খাওঁ	খাইছো, খাই আছো	খালো	খাই আছিলো	খাম, খামগৈ	খাই থাকিম
No Now	hai	do	do	do	do	do
তুমি তোমালে'কে	খোৱা	খাইছা	খালা	খাই আছিলা	খাবা /	খাই থাকিবা
আপুনি	খায়	খাইছে/খাই	খালে	/আছিল	খাব /খাবগৈ	/থাকিব
আপোনালোকে		আছে				
Ba. Baw	hai	do	do	do	do	do
সি, তেওঁ, সিহঁত	খায়	ঐ	খালে	খাই আছিল	খাব / খাবলৈ	ঐ
Rukmini	hai	do	do	do	do	do
এটি নাম	খায়	ঐ	ঐ	ঐ	ঐ	ঐ
I, we, You	eat	am/are	have/has	was/were	will	will
He, they	eats	is eating	eaten	eating	eat	eating

Jugima বচন (Number)

Jugima muhuni — বচন দুই প্রকাৰ :—

1) Mujaya jugima (এক বচন)

2) Poma jugima (বহু বচন)

Samje উদাহৰণ :—

M — Dukcha mosi — এজন মানুহ

P — Jagerecha mosi — এজাক মানুহ

M — Muja musu — এটা গৰু

P — Jegerecha musu — এজাক গৰু

M — Muja mesa — এটা বাঘ

P — Muwacha mesa — পাঁচটা বাঘ

M — Guja duwa — এজনী চৰাই

P — Bawja duwa — এজাক চৰাই

M — Atiri ticha — এটা শিলগুটি

P — Butugncha atiri — এদম শিলগুটি

M — Mi ticha — ধান এটা

P — Mi gepacha — এপাচি ধান

M — Bose tija — গামুচা এখন

P — Bose ludumcha — গামুচা এবাকচ

	Mujaya		Poma
Aan	মই	jow	আমি/আমালোক
No	তই/তুমি/আপুনি	how	তোমালোক/আপোনালোক
Ba	সি/তেওঁ/তেখেত	baw	সিহঁত/তেওঁলোক/তেখেতলোক
Mosi	মানুহ	mosi laju/mosi chiga	মানুহ বিলাক

Arke micha samje : —

M — Muru muja —

P — Meru jagerecha — জন্তু এজাক

P — Chiyan gnja — মাছ এজনী

P – Chiyan kubicha মাছ এখালৈ

M = Chemcchi guja পকৰা এটা

P = Cheraechi tepacha পকৰা এসোপা

M – Mowsi dukcha ছোৱালী এজনী

P – Mowsi gerecha ছোৱালী এগাড়ী

M – Ji jibicha পানী এবাতি

P – Ji disongda পানী তিনি কলহ

M – Musu muja kori গৰু এটা আহিছে

P – Uganho musure musu পথাৰত গৰুৰে গৰু

M – Duburu guja jomem সাপ এটা পলাল

P = Chiken jagerecha jomem নিগনি এজাক পলাল

Chidama (টোকা) :–

mosiho – dukcha. meruho – muja, duwaho,– chayanho, chemeho – guja mujaya jugimaho sai.

মানুহত – dukcha, জন্তুত – muja চৰাই, মাছ, সৰু জন্তুকে ধৰি কীট পতঙ্গ আদিত guja এক বচন বুজোৱা শব্দ আহে – অসমীয়াত যেনে – এটা, এজনী, এখিলা এটি এজোৰ ইত্যাদি।

Mosi – পুৰুষ – Person

Mosi Mungda (পুৰুষ তিনিটা প্ৰকাৰ) –

1) Nichaya mosi	১ম পুৰুষ	1st person
2) Kinatoya mosi	২য় পুৰুষ	2nd person
3) Sayona mosi	৩য় পুৰুষ	3rd person

Nichaya	Kinatoya	Sayona
aan, jow, Ram	no, now	ba, baw

Raja Nitipal bakia

মই / আমি	তুমি / আপুনি	সি / সেওঁ
আমালোক	তোমালোক/আপোনালোক	সিহঁত / সেওঁলোক

ৰাম, ৰজা নীতিপাল ইত্যাদি

Mosi	Person		
I	An	Ani	Ana
	Jow	Jariyo	Jowna
II	No	Noyo	Nona
	Low	Loriyo	Lowna
III	Ba	Bayo	Bana
	Baw	Bariyo	Bawna
	La	Layo	Lana

Samje (উদাহৰণ) —

1. Ba buromai kerom সি কত গ'ল ।

N	Aan	মই (কওঁতা)
K	no	তুমি (শুনোতা)
S	ba	সি (তাৰ বিষয়ে)

2. No damdi noni তুমি কি কৰিছা ?

N	aan	মই
K	no	তুমি
S	damdi	কি কাম

3. San higanto dagan বেলি ওলালে পোহৰ হব ।

N	ba	সি
K	aan	মই
S	San	বেলি

4. Gere kontosi aan ken– গাড়ী আহিলেহে মই যাম ।

	aan	মই
K	no	আপুনি
S	gere	গাড়ী

5. Pujio midigen yope-kuba yogiburopi kerom

সোণৰ মেকুৰী-ভৰোৱাল কতনো গ'ল ?

N	ba	সি

K jow আমি

S pujio medigen-yope kuba yogi
সোণৰ মেকুৰী তৰোৱাল

Bamja লিঙ্গ Gender

Bamja mudchi (লিঙ্গ চাৰি প্ৰকাৰ) —

1. Mukagu Bamja পুংলিঙ্গ Masculine gander

Samje (উদাহৰণ) :—

gira (বুঢ়া), gime (ডাঙৰীয়া)

payung (ৰৰদেউতা) baba/bang (দেউতা)

mowsa (ল'ৰা) dupa-du (মতা কুকুৰা)

churong-chum (মতা গাহৰি) mukagu mesa (মতা বাঘ)

gujung meyow (দতাঁল হাতী)

2. Misigu bamja স্ত্রীলিঙ্গ Faminine gender

Samje – girasi (বুঢ়ী) gimesi (ডাঙৰীয়ানী)

mowsi (ছোৱালী) ayan (বোৱাৰী)

mirosi (দুখুনী) jemoku (পৃথিৱী)

dukura-du (মাইকী কুকুৰা), chuku-chem (মাইকী গাহৰি)

3. Siregu bamja ক্লীৰ লিঙ্গ Nuter gender

Samje – japen (কিতাপ) dison (কলহ)

japcra (ৰছী) gere (গাড়ী/বাহন)

popon (গছ) ji (পানী)

aatiri (শিল) yatiri (ইটা)

4. Muhungu Bamja উভয়লিঙ্গ Common gender

Samje – mosi (মানুহ) duwa (চৰাই)

meru (জন্তু) du (কুকুৰা)

mesi (পহু) giya (মৌ-মাখি)

chiyan (মাছ) sutami (মখি)

Bamja degaba (লিঙ্গ পৰিবৰ্ত্তন কৰা নিয়ম) –

Mungho 'mukagu — 'misigu' bojedunto bamja degamai বিশেষ্যত 'মত্তা' — 'মাইকী' আগত লগাই লিঙ্গ পৰিবৰ্ত্তন কৰা হয় ।

muhungu	mukagu	misigu
mosi — মানুহ	mukagu mosi	misigu mosi
mesa — বাঘ	„ mesa	„ mesa
mesi হৰিণ	„ mesi	„ mesi
duwa চৰাই	„ duwa	„ duwa
meyow হাতী	„ meyow	„ meyow
meru জন্তু	„ meru	„ meru
giya মৌ মাখি	„ giya	„ giya
chiyan মাছ	„ chiyan	„ chiyan
duburu সাপ	„ dubnru	„ duburu

B) Mukagu bamjaho "Sl " bojedunto misigu bamja saf.

পুংলিঙ্গত 'চি' প্রত্যয় লগালে স্ত্রীলিঙ্গ হয় —

gira —	বুঢ়া	girasi
igaba —	ধুনীয়া	igabasi
javan	নাচনী	jayansi
sahab	চাহাব	sahabsi
hamkia	চুৰ	hamkiasi
ugachiya	কান্দুৰা	ugachiyasi
hachijiya	ভিক্ষাৰী	hachijiyasi
chigira	শহুৰ	chighasi
gime	ডাঙৰীয়া	gimesi
lebagime	শিক্ষক	lebagimesi
pichonkiri	ভাগ্যহীন	pichonkirisi
yoikiri	মাউৰা	yoikirisi

mima	দৰা	mimasi
nijiyan —	শিক্ষিত	nijiyansi
Pisu —	মাটি	pisusi
pisa —	লৰা	pisusi
neyan —	গাওঁতা	nayasi
peyan —	বিক্রেতা	peyansi

(C) Mukagu - misiguho yama chupere dugojuho bojedungna —

পুং — স্ত্রীলিঙ্গত বেলেগ বেলেগ শব্দ বহুৱাই :—

dupa-du —	মতাকুকুৰা	dukura-du
churong - chum	মতা গাহৰি	chuku -chum
gogolong - du	ডাঙৰ মতা কুকুৰা	dukura-du
gojelong-dekagu	চফল ডেক	bama jiyori
gogolong-gira	লুংলুঙীয়া বুঢ়া	kujungko girasi

(D) Misiguho yama chupere sangna —

স্ত্রীলিত বেলেগ শব্দ হৈ :—

didi	ককা	jiji	আইতা
payung	বৰদেউতা	mayung	বৰমা
chida / dai	খুৰা / দদাই	maku	খুৰী
gumi	ভিনীদেউ	bebe	বাইদেউ
badoko	মৰমৰজন	badosi	লাহৰী
chiporo / gogoi	ভায়েক	chimul / goi	ভনী
chimoro	দেৱৰ	chinu	নন্দেক
chimow	খুলশালী	chinaw	খুলশালী
amoro	ভনীজোৱাই	chimu	ভনী
megoyung	মহাদেউ	mai	মাহী
muka	পৈ	misi	পৈনী
chiupi	বৰজনা	chijiajebe	জা

chipa	বাপেক	chima	মাক
babn / bang	দেউতা	yoyo / yong	মা
gogoi	ভায়েক	china	ভাই/বোৱাৰী

Muhungu bamjayo samje- উভয়লিঙ্গৰ কেইটামান উদাহৰণ :

mosi	মানুহ	man
demago mosi	মহান ব্যক্তি	greatman
moisa	শিশু	child
chiparo	মাক-দেউতাক	parent
mipolo	ভুতপ্রেত	ghost
sunu	জোক	leach
sutami	মাখি	fly
baro	বন্ধু	friend
si/mesow	কুকুৰ	dog
mehuwa	আলহী	guest
chemechi	পকৰা	ant
sayamosi	ৰোগীয়া	sickman
midigen	মেকুৰী	cat
gitoya	ছাত্র-ছাত্রী	student

Siregu bamjayo samje : ক্লীৱ লিঙ্গৰ কেইটামান উদাহৰণ—

achoN	ঘৰ	house
chiya	পাত	leaf
chagu	ৰাস্তা	road
chuin	চুন	lime
muku	বৰষুণ	rain
asokur	বালি	sand
amiri	জঙ্গল	jungle
moku	বতাহ	air/wind
gere	গাড়ী	vehicle

yatiri	ইটা	brick
atero	পাহাৰ/পৰ্ব্বত	hill/mountain
purimiji	গাখীৰ	milk
dirbu	টকা	rupee
bedang	নাটক	drama
sajirima	কবিতা	poem
atiri	শিল	stone
karmu	পদ	Parts of speach

Karmu muche-cha — পদ আঠ প্ৰকাৰ

1. Mung	বিশেষ্য	Noun
2. Siramung	সৰ্ব্বনাম	Pronoun
3. Dakiyang	বিশেষণ	Adjective
4. Nomang	ক্রিয়া	Verb
3. Dawja	ক্রিয়া বিশেষণ	Adverb
6. Lakiyaduya	অব্যয়	Preposition
7. Jugaduya	সংযোজক	Conjunction
8. Chamurgaba	আচৰ্য্যবোধক	Interjection

1. Mung বিশেষ্য :— Mu nintore mung

নাম মাত্রে বিশেষ্য

Imc :— Shillong. Guwahati, Hodia, Delhi, Bhismok Nitipal, Ratnadhcj. Arjun, Madhav, Irdira, Rimta, Rukmani, Himalaya; Thar, Logtak, Ganga Lake, Dikrai, Dibong, Pijon hayasi, Kamakhya. Mangesh bakia.

2, Siramung (সৰ্ব্বনাম) : Mu-yo gidore kobajehupere nane siramung na nichai — নামৰ সলনি বহ শব্দক সৰ্ব্বনাম বোলে।

Ime — AaN, nc, ba, jow, how; bakia,

3. Dakiyang (বিশেষণ) :— Mung-yo chuba-chaba sabe-demana nichaya chuperna dakiyang nichai — বিশেষ্যৰ দোষ গুণ আকাৰ চৰিত্ৰ আদি বুজোৱা শব্দক বিশেষণ বোলে। Ime যেনে :— Igaba. dagaba, lui, chutuga puru, den sekelia hamkia jaba tui su patiga chuba chaba cikama chepe, chepepe ধুনীয়া, উজ্জ্বল, দীঘল, চুটি, বগা, ডাঙৰ, দুষ্ট, চুৰ, চোকা, দ, ওখ, চাপৰ ভাল বেয়া, জাৰ লগা ঠাণ্ডা বৰফ ইত্যাদি।

4. Nomang (ক্ৰিয়া) :— Noma sabana nichaya chupe-rena nomang na nichai — চলা. কৰা, হোৱা কাৰ্য্যক বুজোৱা শব্দক ক্ৰিয়া পদ বোলে।

Ime— যেনে — haba keba joma nima kaba suba bobi. ba haduba saduba kimaba dububa kacheba nigima disiba nihma bakia — খোৱা যোৱা দৌৰা ধৰা উঠা ধোৱা ভঙা বৰযুণ হোৱা ৰ'দ দিয়া হেৰুওৱা পোতা জ্বলি যোৱা গালি দিয়া বৰযুণত তিতা গোৱা ইত্যাদি।

5. Dawja — ক্ৰিয়া বিশেষণ — Nomang arke Dakiyang-yo-saba.dema dacha-dakia bana nichayare Dawja. — ক্ৰিয়া বা বিশেষনৰ দোষ-গুন অনুপাত আদি বুজোৱা পদেই ক্ৰিয়া বিশেষন। Ime — যেনে dencha, poncha, cha-bacha dagabacha, gecha saba sani king igaba. sui ke , bachare chui, dachaje igaba gec are aasani abaki — ডাঙৰকৈ বেচিকৈ, বেয়াকৈ উজ্জ্বলকৈ। অতি বেয়া, বেলিৰ নিচিনা ধুনীয়া, ওখও ওখ, ইমানেই ভাল, কিমানযে ধুনীয়া, অতিকৈ দূৰ ইত্যাদি।

6. Lakiyanduya - অব্যয় (Preposition) Mung siramang-yo nojuba Buropi-buroho buromai bana nichareya lajuanane lakiyanduya nina, nichai,

বিশেষ্য সর্ব্বনামৰ সম্বন্ধ থকা — কোন ফালে, কত আদি বুজোৱা শব্দক অব্যয় বোলে ।

Ime — যেনে dong (for) mai (to) kumoho (under pichoho (above) chimiho (behind) sosiho (middle ojapi (right) chang' (by) bakinto (then) nago (than). baleju

7. Jugaduya — সংযোজক (Conjunction):— Chuper arke chukarna sare jugadui banane jugaduya na nicha — শব্দ বা বাক্যক সংযোগ কৰা পদকে সংযোজক বোলে ।

Ime — যেনে — arke (and) chong (,with) ninto (if into (but) yanto (or) gema (that) dumke (because) teuke (still) jibaho (when)

8. Chamurgaba — আচর্য্য বোধক — (Interjection) Jiba karmure chamurgaba nichai banane chamurgaba ba karmu-na nichai — যি পদে আচর্য্য প্রকাশ কৰা বুজায় তাকে আচর্য্য বোধক পদ বোলে ।

Ime যেনে— Eh ! Midigira !

Aayo ! Bowa chirom !

Deisi dei ! Damdi san !

Chibem oh Midigira !

Dam san baro !

Aayoi Badosi ! Deisi chibem !

Nichaba muhuni :— বাচ্য দুই প্রকাৰ

1. Pijon Nichaba সক্রিয় বাচ্য — Active voice
2. Nama Nichaba নিষ্ক্রিয় বাচ্য — Passive voice

Samje — উদাহৰণ :—

1. Pijion — Ba mesa muja botebem সি বাঘ এটা মাৰিলে

Nama - Mesa muja ba chang boteba sarom

বাঘ এটা তাৰ দ্বাৰা মৰা হ'ল ।

2. P— Jugulai-ya mesi muja kubem — যুগোলাইয়ে পহু এটা গুলিয়ালে।

N— Mesi muja Jugulai chang kuba sarom.

পহু এটা যুগোলাইৰ দ্বাৰা গুলিওৱা হ'ল ।

3. P— No burmai ken ? আপুনি ক'ত যাব ?

N - Nowa buromai keba sari ? আপোনাৰ দ্বাৰা ক'ত যোৱা হৈছে ?

4. P— Ba sa-chiya ninina ? সি চাহ খাইছে নে ?

N— Sa-chiya-na ba chang nima sarina ?

5. P— No chong sa kori ? তোমাৰ লগত কোন আহিছে ?

N— Sa koba sari no-chong ? কোন অহা হৈছে তোমাৰ লগত ?

6. P - Ba colloge mai kerom.

তেওঁ কলেজলৈ গল ।

N— Ba chang college mai keba sarom

তেওঁৰ দ্বাৰা কলেজলৈ যোৱা হ'ল ।

7. P— Mukuho disin

বৰষুণত তিতিব ।

N — Nowa mukuho disiba san

তোমাৰ দ্বাৰা বৰষুণত তিতা হব ।

8. P— Nowa damdi japen-na jitori ?

আপোনি কি কিতাপ পঢ়িছে ?

N — Dam.di japen-na no-chang jitoba sari ?

আপোনাৰ দ্বাৰা কি কিতাপ পঢ়া হৈছে ?

9. P— Jimpala Delhi chale kom

জিমপালে দিল্লীৰ পৰা আহিল ।

N— Delhi chale Jimpala koba sarom

দিল্লীৰ পৰা জিমপালৰ দ্বাৰা অহা হ'ল ।

10, P— Ba sinema itokuri

সি চিনেমা চাইছেগৈ ।

N— Ba chang sinema itoba sari

তাৰ দ্বাৰা চিনেমা চোৱা হৈছে ।

11, P— Jario chiban kari dumo kon !

আমাৰ নতুন দিন কেতিয়া আহিব !

N— Caiban kari jariohu dumo kebasan

নতুন দিন আমাৰ বাৰে কেতিয়ানো আহিব !

12. P—Jowa basi guchamai dume keman !

আমি সিপাৰলৈ কেতিয়া যাব পাৰিম !

N— Basi guehamaj jowchang dumo keba-san !

সিপাৰলৈ আমাৰ দ্বাৰা কেতিয়া যোৱা হয় ।

Harugaba — Naration — উক্তি

1. Dohe-dohe harugaba প্রত্যক্ষ উক্তি Direct speach
2. Bohe-bohe harugaba প্রৰোক্ষ উক্তি Indirect spcach

Samaje — উদাহৰণ :—

1. D— Ba simem " No buromai ken " ?

সি সুধিলে " আপুনি কত যাব " ?

B— Ba sinumdean buromai ken nina.

সি সুধিছিলে মই কত যাওঁ বুলি ।

2. D— Girawa nichabem " Ji jibicha lahabe "

ৰুচাই কলে " পানী এবাতি আনা " ।

B — Girawa ji jibicha lahanoj nicharumde.

বুঢ়াই পানী এবাতি আনিবলৈ কৈছিল।

3. D— Bako nichurumde " Kirimosina chiku no."

দেউতাই কৈছিল " দুখীয়াক পুতৌ কৰিবা "।

B— Bakowa kiri mosina chikn nonoi nicharumde

দেউতাই দুখীয়াক পুতৌ কৰিবলৈ কৈছিল।

4. D— Ba simem " Dini school Ja-na "

সি সুধিলে " আজি স্কুল নাই নেকি "?

B— Bawa sinumde bakaria school dui-na-ja nina

সি সুধিছিল যে, সেই দিনা স্কুল আছেনে নাই।

5. D— Ba nichabem " Dini damdi kari " ?

সি কলে " আজি কি বাৰ ? "

B— Bawa simem bakaria damdi kari nina "

সি সুধিলে যে সেইদিনা কিবাৰ আছিল।

6. D— Yoi nichabem "Midigira den-mosi nomeso"

আয়ে কলে " ভগবানে ডাঙৰ মানুহ কৰক"।

B - Yoiya bana den-mosi nonoi agunjumem

আয়ে ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিলে যে ভগবানে ডাক ডাঙৰ মানুহ কৰক।

7. D— Demasi nichabem " Mesai pisa mesa no "

মহোদয়ে কলে — " বাঘৰ সন্তান বাঘ তুমি। "

B— Demasi nichabem je bawa mesai pisa mesa

মহোদয়ে কলে যে সি বাঘ সন্তান বাঘ।

8. D— Didi nichabem " Muku haduir na " ?

ককাই সুধিলে, " বৰযুণ দিছেনেকি " ?

B — Didiya sinumde je muku hadurina haduya.

ককাই সুধিলে যে বৰযুণ পৰিছে নে নাই।

9. D—"Parcha sargade siga dagorom."

"সোনকালে উঠা ৰাতি পুৱালহি।"

B—Siga dagoboho bana parcha sarganoi picharumde

ৰাতিপুৱৰাত তাক সোনকালে উঠিবলৈ কৈছিল।

10. D—"Doruba jome muku hatorom"

"এতিয়া দৌৰা ৰৱযুগ থামিছে।"

B—Muku hatoboho jowna jonoinicharumd

ৰৱযুগ থমাত্ত আমাক দৌৰিবলৈ কৈছিল।

11. D—"Lebagime nichabem "Mosi chiy."

শিক্ষকে ক'লে, "মানুহ মৰণশীল।"

B—Lebagime nicharumde mosiyo chiba dumei.

শিক্ষকে কৈছিল যে মানুহ মৰণশীল।

12. D—Mowsa simem "San danoi kebui ?"

ল'ৰাটোৱে সুধিলে, "বেলি কিয় ঘুৰে ?"

B—Mowsawa sinumde san danoi kebui nina.

ল'ৰাটোৱে সুধিছিল যে বেলি কিয় ঘুৰে।

13. D—"Deisi chibem."

"এতিয়াহে মৰিলো।"

B—Bawa chamurgabem chiba sarom nina.

সি আচৰ্য্য হৈ ক'লে এতিয়া মৰিলো

Yanguju chapere — বিপৰীত শব্দ - Opposite word

Agoju	—	সপক্ষ	bagoju	—	বিপক্ষ
Igaba		ধুনীয়া	igayaba		এলাগি/কুৎচিত
Jibba		মিঠা	kabaga		তিতা
Sitoto gija		টেঙা	dibogaba		কেঁহা
		ডাঠ	parding		পাতল

libba	গধুৰ	sotiga	লঘু
meba	শকত	kaitong	ক্ষীণ
lu	দীঘ	chutuga	প্রস্থ
luba	দীঘল	chutuga	চুটি
jeba	জন্ম	chiruba	মৃত্যু
achon	ঘৰ	amiri	হাবি
kusuri	ঔষধ	guchiri	বিষ
loba	জয়	kuruma	পৰাজয়
dagaba	পোহৰ	mojima	এন্ধাৰ
sagaba	উঠা	mugaduba	শুৱা
bojeduba	লগোৱা	degaba	সলোৱা/বদলি
kagaba	ওপৰলৈ উঠা	huma	নমা
kidama	লাগি ধৰা	suguda	ভাহি যোৱা
choma	জীয়া	chibba	মৰা
kuwama	বুটলা	dabeba	পেলোৱা
tui	দ	patega	বাম
tu	তেল	ji	পানী
hatigaba	হঁহা	ugaba	কন্দা
chuba	ভাল	chaba	বেয়া
dohe	পোন	kiko	বেকা
dohe-dohe	প্রত্যক্ষ	bohe-bohe	পৰোক্ষ
girima	গৰম উঠা	sikama	ঠাণ্ডা লগা
saduba	ৰ'দ	haduba	ৰৰষুণ
sawn	দিন	siri	ৰাতি
su	ওখ	patiga	চাপৰ

chodama গোটা কৰা
jorigaba ওলোৱা
bujeba — মুচা
bujeba — লগোৱা
gijareba ডাঠ কৰা
atan গুৰি
degoju আগ
mu-kuno বিখ্যাত
picho ওপৰ
dugojuba উন্নত
muduma সুগন্ধ
gigaba নিৰ্ম্মাণ কৰা
Chekunoma মৰম কৰা
homa সত্য/সঁচা
homega পুণ্য
Yachipicho স্বৰ্গ

mujiba গুৰি কৰা
hiduba সুমোৱা
sejiba — লেতেৰা/খেলিমেলি কৰা
chotoreba —চিঙা/সুলকোৱা
dujeba চেপেটা কৰা
dachu আগ
chimi পিছ
mu-kiri নাম নথকা
kumo তল
chimikuba অনুন্নত
naseba দুৰ্গন্ধ
bobiba ভঙা
besigaduba ধমক দিয়া
hoyama অসত্য মিছা
hemega পাপ
Yachi kumo পাতাল

Mugeja-hargada chupere — সম উচ্চাৰিত শব্দ —

tugu — লগ tui — দ tui — ল
thu — খুন্দিয়া

2. ya — মাটি ya — ভেটি iya — কোন iya — মাহ
3. ku — পৰ/বেজি চিলা khu — বন্দুক মাৰ
4. patiga — চাপৰ patega — বাম
5. chiya— পাত chiya — আলি বান্ধোতা chiya— মৰা নাই
china — ভাই বোৱাৰী chiyan — মাছ

6. ja – নাই ja — দলি মাৰ/জাল মাৰ jan — নাচ
7. chu — ভাষা chu — ভাল chuchu — মাংস
8. chi — তেজ chi — মৰ chi — আলি বান্ধ chin—শুৱ
9. cheba — খিৰোৱা cheba — কপাহ/কুঁহিয়াৰ পেৰা
Nima — ধৰা nima — পি খোৱা nihmn — গোৱা
Muma — মুখত ভৰোৱা / ঘন হোৱা / বন চিকুনুৱা
mama — আৰাধ্য দেবী / জ্বালত লগা / মামৰ ধৰা
misima — চকু মুদা / মিহি / মৃত্যু হোৱা
chutuga — চুটি / প্রস্থ
Bo — মাৰ / ঘাহোৱা bon — বহল
Pu — কাপোৰ ৰ pu — গুটি সঁচ pun — পিন্ধ

Tasiduya Chupere (অনুকাৰ শব্দ)

Seremai jlma / jiyama / j'uma / ugabana gijarenoi bakia chupere chimiho koi banane Tasiduya Chupere কোনো শব্দৰ / ধ্বনিক জোৰ দি বুজাবলৈ শব্দৰ পিছত একে ধৰণৰ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সেইবোৰেই অনুকাৰ শব্দ।

Samje (উদাহৰণ) — Kong – Kong, Kow – kow Kaw – Kow, gurum – gurum, Jok – Jok, Tong – Tong how – how, hur – hur, be – be, niu – niu bakia.

Mujeduya Chupere (অনুৰূপ শব্দ)

Chupereyo nhimiho kongna bai hamuguna gijarei badaju chupere nine Mujeduya Chupere nines nichai. শব্দৰ পিছত বহি সেই শব্দটোক জোৰ দি বুজাবলৈ যিবোৰ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হয় সেইবোৰেই অনুৰূপ শব্দ।

Samje (উদাহৰণ) — Mokon – Soko. Chiyan – Tiyan, Isa – tisa. mosi – mori, suje – tuje. Ji – pa achon – michon, chagu – pagu, busing – tasing, gison – gimo. duchimi – durumi, duji – dugi, In – ten bakia.

Muja chupereho nicnaba – এটা শব্দত প্ৰকাশ কৰা।

Yoi-baba kiri — Apakiri — মাউৰা
an kiri mosi — Achonkiri — অঘৰী
Hakunoi lanaba tiri-popon — Miyon — পচলা
Asokuro sosihoduma ugan — Asougau — মৰুদ্যান
Mi laducho achon — Bibon — ভঁৰাল
Don ji duma bukurung — Obung — হ্ৰদ
Basi gucna hijaba jire ji — Obeng — সাগৰ
Jibeho moru duwa laducho — meruga — চিৰিয়াখানা
Chiyan hejima bukurung — Chiyankung — ফিচাৰী
Jiboho midina aguujui — Midiku — মন্দিৰ
Hakunoi ishaba giyo jobura — Giyorira — সৰিয়হ শাক
Guboho boma gejem — Gujera — টুপি/পাগুৰী
Dukcha mosiyore misi — Juwalisi — সতিনী
Jibai seune ja — Omakiri — অ:পোনহীন
Jibai chinome ja — Chibakiri — অমৰ
Jibasi mugonagoi loi — Mugojo — শ্ৰেষ্ঠ
Mukuno kunaba atiri — Jemutiri — বৃষ্টিশিলা
Chibomosi ladukucho yaga — Basikumo — মৰিশালী
Rachipichoho joriba chegu — Ramchegu — ৰামধনু

Muhunga Nomang yosamje - ক্রিয়া, উদাহৰণ

Keba — যোৱা — go
haba — খোৱা — eat
Noma — কৰা — do
boba — মৰা beat
yeba — কামোৰা — bite
gijeba — লিখা — write
itoba — চোৱা — see
odiba — ধৰা — hold
Leguba ফনিওৱা combing
buba চলোৱা drive
Jama নচা dance
piyaba ভঙা broking
lijeba ৰেপ দিয়া cutting
mama সূতা কটা — thread making
kusiba — সুহুৰি মৰা
musiba — ফুঁ মৰা
dujba গুৰি কৰা grinding
yajiba কাটি টুকুৰা কৰা making pices
nishaba — কোৱা — talking
motoba — পাহৰা — forget
niyama ৰন্ধা cooking
nigima গালি পৰা scolding
nijma — জনা — know
yodama — থাপ মাৰি ৰাখা
nijinema জনোৱা informing
kigaba ৰাকলি এৰোৱা
segaba — সিচঁা
neyama — পানীৰ পৰা উঠোৱা
tegaba ভৰোৱা filling
siguba পানীত উঠিঁ যোৱা
teguba উলিওৱা making out
boba/bojiba মৰা beat
buchima শেলাই ধৰা covering
alge biha ফল কটা cutting
bughuba দমোৱা collcting
jiba খজুওৱা irritation
seduba গুটি সিচঁা sowing
jiruba কিনা buy
yegaba মুখ মেলা opening mouth
kuba চিলোৱা sewing
giruba কৰা planting
hiba হালবোৱা ploughing
jaba চোকা হোৱা sharp
gigaba সজা make
jareba চোকা কৰা sharping
gima মুৰ্গী দাগ crowing

joma দৌৰা run

musima চকু মুদা closing eyes

mujiba ঢেকি মাৰা grinding

chucheba ধোৱা washing

suba কাপোৰ ধোৱা washing cloth

ougaba ঝৰা clean

kimaruba হেৰুৱা lost

kimaruba নুমাই যোৱা put off

kimareba নুমাই দিয়া put off

naseba গোন্ধোৱা smelling

naduba শুকোৱা drying

chiroda মৰা dying

muchegaba শিকা learn

mugaduba শোৱা sleep

seba ঠাই সৰা cleaning

sejiba পেলাই নষ্ট কৰা

seguba পেট খালি হোৱা

lasema লুকুওৱা hiding

butegaba লাগি ধৰা – attaching

geba টান হোৱা tied

besigaduba ধমক দিয়া – threatening

uchiyaduba লুটিয়াই দিয়া

ujiba সনা mixing

yejiba চোবোৱা

yenduba জুইত সেকা

ghechogaba সন্দেহ কৰা

gejeng খেলি-মেলি disorder

JAM

শুধৰণী তালিকা

পৃষ্ঠা	শাৰী	হব লাগে	পৃষ্ঠা	শাৰী	হব লাগে
2	1	Japere	16	19	midigira
3	2	chiji-chu	17	3	khubem
3	13	daro	17	7	buromai
3	last	dihin	17	14	college
5	9	chiy	18	13	dumo
5	16	gere	18	15	guchamai
6	8	low	19	1	lahanoi
7	22	low	19	24	hadurina
7	26	meru	20	3	sargabe
7	last	guja	20	3	sarganoi
8	14	chiyanho	20	7	nicharumde
8	24	low	21	13	suguba
9	3	Ain	22	3	hiseba
10	17	chuku-chum	22	8	dugoju
10	20	japere	22	16	hemiju
11	15	sai	23	21	chimiho
11	19	jayan	23	22	balaju
11	24	chigirasi	23	5	nihma
12	4	pisasi	22	22	nane-nina
12	22	chimu	24	7	yan
12	last	chija/jabe	"	12	gucha
13	2	baba	"	8	lahaba
13	23	Chuin	"	20	chinoine
14	3	purumiji	"	22	mukuho
14	25	gidoro	"	last	yachipichoho
15	1	saba	25	4	gigiba
15	22	gechare	25	10	biba
16	11	jeme	26	6	sugaba
			26	13	chiroba

ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা — আমি সাহিত্য সভাৰ কামত গুৱাহাটীলৈ অহা যোৱা কৰি থাকিব লগা হোৱাত প্ৰুফ চোৱাত বাধা জন্মাত বহুতো ভুল হৈ গ'ল। ভাৰবাবে দুখীত: ।